

Βρυξέλλες, 12.6.2019
COM(2019) 279 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ**

**Εμβάθυνση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης: απολογισμός
τέσσερα χρόνια μετά την έκθεση των πέντε Προέδρων**

*Συμβολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στη σύνοδο κορυφής της ευρωζώνης της 21ης
Ιουνίου 2019*

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις 21 Ιουνίου 2019, οι ηγέτες της ΕΕ θα συναντηθούν στις Βρυξέλλες για να κάνουν επισκόπηση της προόδου ενός θεματολογίου που βρίσκεται στο επίκεντρο του ευρωπαϊκού εγχειρήματος και είναι καίριας σημασίας για την απόκριση της ΕΕ στις οικονομικές, χρηματοπιστωτικές και κοινωνικές κρίσεις μετά το 2007: βαθύτερη και δικαιότερη Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

Όταν η παγκόσμια κρίση έπληξε την ΕΕ και τη ζώνη του ευρώ πριν από μια δεκαετία, η Ευρώπη βρέθηκε σύντομα αντιμέτωπη με τη ραγδαία επιδείνωση της οικονομικής και κοινωνικής της κατάστασης, τη χειρότερη μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Η χρηματοπιστωτική κρίση εξελίχθηκε γρήγορα σε οικονομική κρίση και σε κρίση δημόσιου χρέους στη ζώνη του ευρώ. Η ΕΕ βρέθηκε αντιμέτωπη με δύο σημαντικές προκλήσεις. Πρώτον, βραχυπρόθεσμα, έπρεπε να διατηρήσει τη σταθερότητα και την ακεραιότητα της ζώνης του ευρώ και να αντιμετωπίσει πρωτοφανείς οικονομικές και κοινωνικές διαταραχές. Δεύτερον, έπρεπε να σχεδιάσει και να δρομολογήσει ένα φιλόδοξο σχέδιο για την αντιμετώπιση των τρωτών σημείων στην αρχιτεκτονική του ενιαίου νομίσματος, ώστε να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητά του σε πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

Έχει πραγματοποιηθεί έκτοτε σημαντική πρόοδος και στα δύο μέτωπα. Η ευρωπαϊκή οικονομία αναπτύσσεται πλέον για έβδομη συνεχή χρονιά και αναμένεται να συνεχίσει να αναπτύσσεται και το επόμενο έτος. Η απασχόληση έχει φτάσει σε πρωτοφανή υψηλά επίπεδα και η ανεργία βρίσκεται στο ιστορικά χαμηλότερο επίπεδό της. Οι οικονομίες των κρατών μελών συγκλίνουν και πάλι. Η συνολική σταθερότητα και ακεραιότητα της ζώνης του ευρώ έχει ενισχυθεί, η Τραπεζική Ένωση έχει δημιουργηθεί και η αρχιτεκτονική της ζώνης του ευρώ έχει ενισχυθεί σημαντικά. Για να επιτευχθεί η πρόοδος αυτή χρειάστηκαν ισχυρές ηγετικές ικανότητες και σημαντικές αποφάσεις. Η έκθεση των πέντε Προέδρων¹ του Ιουνίου 2015 έδωσε σαφείς κατευθύνσεις. Η εμβάθυνση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης υπήρξε επίσης μία από τις δέκα προτεραιότητες που έθεσε η παρούσα Επιτροπή κατά την έναρξη της θητείας της².

Διάγραμμα 1: Βασικά στοιχεία και αριθμοί για την ΕΕ και τη ζώνη του ευρώ

Το ευρώ	
☒	Το 75 % των πολιτών υποστηρίζει το ευρώ το 2019 έναντι 67 % όταν ανέλαβε τα καθήκοντά της η παρούσα Επιτροπή
☒	Περίπου 60 χώρες σε όλο τον κόσμο είτε χρησιμοποιούν είτε σκοπεύουν να χρησιμοποιήσουν το ευρώ ή να συνδέσουν το νόμισμά τους με αυτό
Εξέλιξη της οικονομικής κατάστασης	

¹ «Έκθεση των πέντε Προέδρων: ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης», του Jean-Claude Juncker σε στενή συνεργασία με τους Donald Tusk, Jeroen Dijsselbloem, Mario Draghi και Martin Schulz, 22 Ιουνίου 2015. Της έκθεσης προηγήθηκε ένα «Αναλυτικό Υπόμνημα για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ONE)» των Jean-Claude Juncker, Donald Tusk, Jeroen Dijsselbloem, Mario Draghi, που συζητήθηκε στο άτυπο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 12ης Φεβρουαρίου 2015.

² «Νέο ξεκίνημα για την Ευρώπη: Το πρόγραμμά μου για απασχόληση, ανάπτυξη, δικαιοσύνη και δημοκρατική αλλαγή – Πολιτικές κατευθύνσεις για την επόμενη Ευρωπαϊκή Επιτροπή», 15.7.2014, Πρόεδρος Γιούνκερ.

- ☑ 13,4 εκατομμύρια θέσεις εργασίας έχουν δημιουργηθεί στην ΕΕ από την έναρξη της θητείας της Επιτροπής Γιούνκερ
- ☑ Το ποσοστό ανεργίας στην ΕΕ, στο 6,4 % τον Απρίλιο του 2019, είναι το χαμηλότερο ποσοστό που έχει καταγραφεί από τις αρχές του αιώνα, όταν τα εναρμονισμένα δεδομένα άρχισαν να καταγράφονται για όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ
- ☑ Η ανεργία των νέων στην ΕΕ μειώθηκε από 21,7 % το 2014 σε 14,2 % τον Απρίλιο του 2019 στην ΕΕ
- ☑ Η οικονομία της ΕΕ γνώρισε αδιάκοπη ανάπτυξη επί 7 χρόνια
- ☑ Οι μισθοί μειώθηκαν μετά την κρίση, αλλά αυξήθηκαν ιδίως από το 2017 και μετά. Οι μισθοί ανά εργαζόμενο αυξήθηκαν κατά περίπου 10 %, τόσο στην ΕΕ όσο και στη ζώνη του ευρώ μεταξύ 2014 και 2019.

Μολονότι η κρίση έδωσε ισχυρή ώθηση στις μεταρρυθμίσεις, η πολιτική βούληση για προώθηση της ολοκλήρωσης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης ατόνησε κάπως, στο πλαίσιο ενός πιο ευνοϊκού οικονομικού πλαισίου. Ως εκ τούτου, και παρά τις αδιαμφισβήτητες βελτιώσεις, παραμένουν σημαντικά κενά στην αρχιτεκτονική της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, τα οποία επηρεάζουν τελικά τη διεθνή ελκυστικότητα του ευρώ και την ικανότητα της ΕΕ να δημιουργεί θέσεις εργασίας, οικονομική ανάπτυξη, κοινωνική δικαιοσύνη και μακροοικονομική σταθερότητα. Κατόπιν ευρέων διαβουλεύσεων³, η Επιτροπή παρουσίασε τον Δεκέμβριο του 2017 έναν χάρτη πορείας και μια σειρά προτάσεων για την αντιμετώπιση των εναπομενόντων κενών⁴.

Στη σύνοδο κορυφής της ευρωζώνης που διεξήχθη (σε διευρυμένη σύνθεση της ΕΕ των 27) τον Ιούνιο του 2018, οι ηγέτες έδωσαν εντολή στην Ευρωομάδα να εξετάσει μια σειρά ζητημάτων, με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας στη σύνοδο κορυφής της ευρωζώνης του Δεκεμβρίου του 2018. Με την ευκαιρία αυτή, οι ηγέτες πραγματοποίησαν μια νέα προσπάθεια προόδου σε σημαντικά θέματα, και συγκεκριμένα: i) στην εφαρμογή του κοινού μηχανισμού ασφαλείας για το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης, που είχε συμφωνηθεί καταρχήν ήδη από το 2012⁵, ii) στην ενίσχυση του ρόλου του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας, iii) στον καθορισμό των επόμενων βημάτων για τη θέσπιση ενός Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασφάλισης Καταθέσεων, (iv) στον σχεδιασμό ενός δημοσιονομικού μέσου για τη σύγκλιση και την ανταγωνιστικότητα της ζώνης του ευρώ στο πλαίσιο του προϋπολογισμού της ΕΕ, και (v) στην προώθηση των εργασιών με στόχο την ενίσχυση του διεθνούς ρόλου του ευρώ. Αν και έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος, δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί όλοι αυτοί οι άξονες εργασίας.

Σχεδόν τέσσερα χρόνια μετά τη δημοσίευση της έκθεσης των πέντε Προέδρων, η παρούσα ανακοίνωση καταγράφει την πρόοδο προς μια βαθύτερη και δικαιότερη Οικονομική και

³ Έγγραφο προβληματισμού για την εμβάθυνση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, 31.5.2017, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

⁴ Στην ομιλία που απηύθυνε για την κατάσταση της Ένωσης στις 13 Σεπτεμβρίου 2017, ο Πρόεδρος Γιούνκερ δήλωσε απερίφραστα ότι «το ευρώ προορίζεται να αποτελέσει το ενιαίο νόμισμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνολικά», όπως απαιτείται από τη Συνθήκη. Έκτοτε, η Βουλγαρία (το νόμισμα της οποίας είναι ήδη συνδεδεμένο με το ευρώ) υπέβαλε αίτηση για στενή συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τον Ιούλιο του 2018 ανακοίνωσε σειρά προηγούμενων δεσμεύσεων προκειμένου να ανοίξει ο δρόμος για την προσχώρησή της στον ΜΣΙ ΙΙ, ενώ η Κροατία υπέβαλε μόλις την αίτησή της για στενή συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και αναμένεται να υποβάλει σύντομα αίτηση για συμμετοχή στην Τραπεζική Ένωση.

⁵ Στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 2012 προβλεπόταν ήδη ένας μηχανισμός ασφαλείας για τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης.

Νομισματική Ένωση, λαμβάνοντας υπόψη το συνολικό οικονομικό πλαίσιο. Η διατηρήσιμη οικονομική ανάκαμψη στη ζώνη του ευρώ εμφάνισε πρόσφατα ορισμένες ενδείξεις αδυναμίας, η οποία επιδεινώνεται καθώς το γεωπολιτικό πλαίσιο περιπλέκεται και δημιουργούνται εντάσεις στο εμπόριο. Η νομισματική πολιτική έχει κινητοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό τα τελευταία χρόνια για τη στήριξη της ανάπτυξης. Η δημοσιονομική πολιτική έχει καταστεί ελαφρώς υποστηρικτική (επεκτατική) στη ζώνη του ευρώ στο σύνολό της, αλλά τα περιθώρια ελιγμών παραμένουν περιορισμένα στις χώρες με υψηλό χρέος. Η ικανότητα των οικονομιών μας να αντέχουν σε κρίσεις, να ανακάμπτουν και να επιτυγχάνουν μακροπρόθεσμη αύξηση των εισοδημάτων και κοινωνική δικαιοσύνη θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από υγιείς εθνικές πολιτικές και θεσμικά όργανα, από την ανθεκτικότητα των εγχώριων οικονομικών και κοινωνικών δομών και από την ποιότητα των δημόσιων οικονομικών.

Πέραν τούτων, δεδομένης της στενής ολοκλήρωσης των οικονομιών μας, ιδίως εντός της ζώνης του ευρώ, η οποία αντιπροσωπεύει το 85 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της ΕΕ των 27, η ικανότητα ανάκαμψης και νέας ανάπτυξης θα εξαρτηθεί τελικά επίσης από το πόσο ανθεκτική θα αποδειχθεί η οικοδόμηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης. Ως εκ τούτου, το μέλλον της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης δεν θα πρέπει να απασχολεί απλώς τις χώρες που συμμετέχουν πλήρως στη νομισματική ένωση, αλλά και την ΕΕ ως σύνολο, ιδίως δε τις χώρες που πρόκειται να υιοθετήσουν το ευρώ στο μέλλον⁶.

Η αξιολόγηση της προόδου που έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα είναι ένας τρόπος να εστιάσουμε συλλογικά την προσοχή μας. Οι ευαισθησίες και οι αποκλίνουσες απόψεις όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να προχωρήσει η Οικονομική και Νομισματική Ένωση είναι πολύ γνωστές, όμως αυτές δεν θα πρέπει να μας εμποδίσουν να επιτύχουμε συμβιβασμούς. Διακυβεύονται τα επιτεύγματα που κατακτήθηκαν με πολλούς κόπους τα τελευταία 10 χρόνια. Είναι καιρός να απομακρυνθούμε από τις εδραιωμένες απόψεις και να αναζωογονήσουμε τη συλλογική μας φιλοδοξία.

2. ΑΠΟ ΠΟΥ ΞΕΚΙΝΗΣΑΜΕ

Ένα από τα πρώτα σημαντικά βήματα στον απόηχο της χρηματοπιστωτικής κρίσης και της κρίσης του χρέους ήταν ο εξοπλισμός της ζώνης του ευρώ με μηχανισμούς διαχείρισης κρίσεων προκειμένου να στηριχθούν οι κυβερνήσεις που δεν έχουν πλέον πρόσβαση στις αγορές με βιώσιμα επιτόκια. Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας μπορεί τώρα να παρέχει χρηματοδοτική συνδρομή σε κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ τα οποία αντιμετωπίζουν ή απειλούνται από σοβαρά προβλήματα χρηματοδότησης, με συνολική ικανότητα παρέμβασης 500 δισ. EUR.

Δεύτερον, έχουν τεθεί σε εφαρμογή βασικά στοιχεία της Τραπεζικής Ένωσης προκειμένου να ενισχυθεί ο χρηματοπιστωτικός τομέας, να εξασθενίσει ο δεσμός μεταξύ των τραπεζών και των οικείων κρατών, να περιοριστεί η δημόσια διάσωση τραπεζών και να ξεπεραστούν οι διαταραχές που προκαλεί ο κανονιστικός και εποπτικός κατακερματισμός με βάση τα εθνικά σύνορα. Το ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων για τις τράπεζες παρέχει ένα ενιαίο σύνολο κανόνων προληπτικής εποπτείας που ισχύουν σε ολόκληρη την ΕΕ. Λειτουργεί επίσης ως βάση για την ενιαία αγορά στον τραπεζικό τομέα. Ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός εποπτεύει τις σημαντικότερες τράπεζες της Τραπεζικής Ένωσης. Σε περίπτωση που μια

⁶ COM(2017) 821. Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Περαιτέρω μέτρα για την ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης – Χάρτης πορείας».

σημαντική τράπεζα χρεοκοπήσει και η εξυγίανσή της είναι προς το δημόσιο συμφέρον, η εξυγίανση γίνεται σε κεντρικό επίπεδο από τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης σύμφωνα με ένα συνεκτικό σύνολο κανόνων.

Τρίτον, η πρόοδος όσον αφορά την Ένωση Κεφαλαιαγορών συμβάλλει στην ανθεκτικότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος και στη μείωση των κινδύνων μέσω κοινής ανάληψης των κινδύνων από τον ιδιωτικό τομέα. Διευκολύνει τις επιχειρήσεις να αποκτούν πρόσβαση σε κεφάλαια και τους ιδιώτες να επενδύουν και να διαφοροποιούν τις αποταμιεύσεις τους με νέους τρόπους. Ένα αποτελεσματικό πλαίσιο αφερεγγυότητας είναι ουσιαστικό μέρος ενός ευπροσάρμοστου και φιλικού προς την ανάπτυξη επιχειρηματικού περιβάλλοντος και, ως τέτοιο, αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για την εύρυθμη λειτουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Η ΕΕ σημείωσε ουσιαστική πρόοδο τα τελευταία έτη όσον αφορά τη βελτίωση του πλαισίου αφερεγγυότητας· για παράδειγμα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο κατέληξαν πρόσφατα σε πολιτική συμφωνία σχετικά με οδηγία⁷ η οποία θα παρέχει στους επιχειρηματίες την ευκαιρία για μια νέα αρχή σε περίπτωση επιχειρηματικής αποτυχίας και θα βελτιώσει την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών αναδιάρθρωσης και αφερεγγυότητας.

Τέταρτον, η μακροοικονομική και δημοσιονομική εποπτεία των κρατών μελών από την ΕΕ ενισχύθηκε σημαντικά με την καθιέρωση της διαδικασίας μακροοικονομικών ανισορροπιών, τη βελτίωση των εθνικών δημοσιονομικών πλαισίων και τη μεταρρύθμιση του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, δηλαδή του συνόλου των κανόνων που σχεδιάστηκαν για να εξασφαλίζεται ότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν υγιείς δημοσιονομικές πολιτικές. Όλα τα νέα στοιχεία έχουν ενσωματωθεί στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, τη διαδικασία συντονισμού των οικονομικών πολιτικών της ΕΕ. Αξίζει να επισημανθούν δύο σημεία: αφενός, τα κράτη μέλη υποχρεούνται πλέον να υποβάλλουν τα σχέδια δημοσιονομικών προγραμμάτων τους προς αξιολόγηση σε επίπεδο ΕΕ πριν από την έγκρισή τους σε εθνικό επίπεδο και, αφετέρου, ο συντονισμός των πολιτικών υπερβαίνει τα επιμέρους κράτη μέλη καθώς λαμβάνει υπόψη ζητήματα που αφορούν τη ζώνη του ευρώ στο σύνολό της.

Οι κύριες θεσμικές και διαδικαστικές καινοτομίες έχουν συμπληρωθεί με πρόσθετες, πιο στοχευμένες βελτιώσεις στο πλαίσιο διακυβέρνησης: το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο έχει ανανεωθεί και, παράλληλα με τον συντονισμό και την παρακολούθηση των εθνικών οικονομικών πολιτικών, δίνεται πλέον μεγαλύτερη προσοχή στις προκλήσεις στη ζώνη του ευρώ ως σύνολο και στην προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης. Η Επιτροπή έχει παράσχει καθοδήγηση σχετικά με τη χρήση της ευελιξίας στο πλαίσιο των κανόνων του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης για τη στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης και τη διευκόλυνση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων, προκειμένου να επιτευχθεί καλύτερη ισορροπία μεταξύ των αναγκών σταθεροποίησης και βιωσιμότητας των κρατών μελών⁸. Τα πρόσθετα περιθώρια ελιγμών που παρέχει η ευελιξία στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης εκτιμάται ότι αύξησαν το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της ΕΕ κατά 0,8 % την τελευταία τετραετία και δημιούργησαν περίπου 1,5 εκατομμύριο πρόσθετες θέσεις εργασίας. Δρομολογήθηκε το Επενδυτικό Σχέδιο για την Ευρώπη («το σχέδιο Γιούνκερ») επιπλέον των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων. Τα 400 δισ. EUR που κινητοποιήθηκαν με τη βοήθεια του νέου μέσου εκτιμάται

⁷ COM(2016) 723. Πρόταση οδηγίας για τα πλαίσια προληπτικής αναδιάρθρωσης, τη δεύτερη ευκαιρία και μέτρα για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών αναδιάρθρωσης, αφερεγγυότητας και απαλλαγής.

⁸ COM (2015) 12. Αξιοποίηση στο έπακρο της ευελιξίας στο πλαίσιο των υφιστάμενων κανόνων του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης

ότι αύξησαν το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της ΕΕ κατά 0,6 % και δημιούργησαν 750 000 θέσεις εργασίας⁹.

Η Επιτροπή έφερε επίσης στο προσκήνιο κοινωνικές παραμέτρους προτείνοντας έναν Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, τον οποίο εξήγγειλαν τα άλλα θεσμικά όργανα της ΕΕ, και ενσωματώνοντας κοινωνικές προτεραιότητες στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Η Επιτροπή ανέπτυξε επίσης, σε διαβούλευση με τα κράτη μέλη, πλαίσια συγκριτικής αξιολόγησης για τη στήριξη της σύγκλισης σε ορισμένα πεδία πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης και στον κοινωνικό τομέα. Με σκοπό την καθοδήγηση και τη στήριξη της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας σε εθνικό επίπεδο, το Συμβούλιο εξέδωσε σύσταση στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ να συγκροτήσουν συμβουλευτικά Εθνικά Συμβούλια Παραγωγικότητας. Τέλος, η Επιτροπή δημιούργησε Υπηρεσία Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων για τη συγκέντρωση εμπειρογνώσιας από ολόκληρη την Ευρώπη και την παροχή τεχνικής υποστήριξης στα κράτη μέλη.

Η Επιτροπή Γιούνκερ, τους πρώτους μήνες της θητείας της, κλήθηκε να αντιμετωπίσει την αναζωπύρωση της κρίσης, όταν η Ελλάδα δεν ολοκλήρωσε το δεύτερό της πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής και ο κίνδυνος ενός «Grexit» ήταν υπαρκτός για αρκετές εβδομάδες. Η Επιτροπή βοήθησε στην προετοιμασία του εδάφους για ένα νέο πρόγραμμα στήριξης της σταθερότητας, το οποίο συμφωνήθηκε στη σύνοδο κορυφής της ευρωζώνης του Ιουλίου του 2015. Η Επιτροπή κατάρτισε επίσης σχέδιο για να βοηθήσει την Ελλάδα να σταθεροποιήσει την οικονομία της και να μεγιστοποιήσει την αξιοποίηση των κονδυλίων της ΕΕ, με σκοπό να τονώσει την απασχόληση, την ανάπτυξη και τις επενδύσεις. Η ΕΕ κινητοποίησε 35 δισ. EUR για την Ελλάδα στο πλαίσιο διαφόρων προγραμμάτων χρηματοδότησης την περίοδο 2014-2020, με αποτέλεσμα εκτιμώμενη αύξηση κατά 2 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της χώρας. Τον Ιούλιο του 2015, σε μια κρίσιμη καμπή, η Επιτροπή, μέσω ενός βραχυπρόθεσμου δανείου, συνέβαλε στην κινητοποίηση 7 δισ. EUR με τη μορφή ενδιάμεσης χρηματοδότησης στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού μηχανισμού χρηματοοικονομικής σταθεροποίησης, αποτρέποντας ουσιαστικά την αναγκαστική έξοδο της Ελλάδας από τη ζώνη του ευρώ ως αποτέλεσμα ατυχήματος¹⁰. Τον Αύγουστο του 2018, η Ελλάδα βγήκε επιτυχώς από το τριετές πρόγραμμα στήριξης της σταθερότητας, από το οποίο χορηγήθηκαν συνολικά 61,9 δισ. EUR υπό μορφή δανείων με βάση την εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου και άνευ προηγουμένου προγράμματος μεταρρυθμίσεων. Το πρόγραμμα αυτό βοήθησε την Ελλάδα να εδραιώσει τη θέση της στο επίκεντρο της ΕΕ και της ζώνης του ευρώ και επέτρεψε στην ΕΕ να ξεπεράσει τις τελευταίες επιπτώσεις της κρίσης.

⁹ Τα αριθμητικά στοιχεία της παρούσας παραγράφου είναι εκτιμήσεις της Επιτροπής· βλ. επίσης την ομιλία για την κατάσταση της Ένωσης του Προέδρου Γιούνκερ, της 12ης Σεπτεμβρίου 2018, και τη συμβολή της Επιτροπής στην άτυπη σύνοδο των ηγετών της ΕΕ των 27 στο Σμπόιου της Ρουμανίας στις 9 Μαΐου 2019.

¹⁰ Στις 17 Ιουλίου 2015, το Συμβούλιο εξέδωσε απόφαση για χορήγηση βραχυπρόθεσμης χρηματοδοτικής συνδρομής στην Ελλάδα στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Χρηματοοικονομικής Σταθεροποίησης. Η βραχυπρόθεσμη χρηματοδοτική συνδρομή επέτρεψε στη χώρα να εκκαθαρίσει τις ληξιπρόθεσμες οφειλές της με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Τράπεζα της Ελλάδος και να αποπληρώσει την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, έως ότου η Ελλάδα αρχίσει να λαμβάνει χρηματοδότηση στο πλαίσιο νέου προγράμματος του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας.

Διάγραμμα 2: μια ενισχυμένη εργαλειοθήκη

Οικονομική Ένωση:

- ✓ Διαδικασία μακροοικονομικών ανισορροπιών: έγκαιρος εντοπισμός απειλών για την οικονομική σταθερότητα
- ✓ **Αναδιαμόρφωση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου:** εξορθολογισμός και ενίσχυση, μεγαλύτερη έμφαση στα κοινωνικά ζητήματα
- ✓ **Συστάσεις για την ευρωζώνη:** μεγαλύτερη εστίαση στις προτεραιότητες της ευρωζώνης
- ✓ **Υπηρεσία Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων:** τεχνική στήριξη για μεταρρυθμίσεις στα κράτη μέλη
- ✓ **Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων:** βασικές αρχές για τη στήριξη δίκαιων και εύρυθμων αγορών εργασίας και συστημάτων πρόνοιας
- ✓ **Εκτίμηση κοινωνικών επιπτώσεων:** διενεργήθηκε για το τελευταίο πρόγραμμα στήριξης της σταθερότητας για την Ελλάδα
- ✓ **Εθνικά Συμβούλια Παραγωγικότητας:** παρακολούθηση των εξελίξεων της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας
- ✓ **Προτάσεις για δημιουργία ειδικών δημοσιονομικών μέσων για την ενίσχυση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης**

Χρηματοοικονομική Ένωση:

- ✓ **Ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων:** εναρμονισμένοι κανόνες για πιο ανθεκτικό, πιο διαφανή και πιο αποδοτικό ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό τομέα
- ✓ **Δέσμη μέτρων για τις τράπεζες:** ένα πλήρες σύνολο μεταρρυθμίσεων που θα ενισχύσουν περαιτέρω την ανθεκτικότητα και τη δυνατότητα εξυγίανσης των τραπεζών της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης πρότασης για ένα ευρωπαϊκό σύστημα ασφάλισης καταθέσεων
- ✓ **Εναρμονισμένοι κανόνες για την ασφάλιση των καταθέσεων:** προστατεύονται οι καταθέσεις ύψους έως 100 000 EUR ανά καταθέτη και ανά τράπεζα
- ✓ **Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός / Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης:** κεντρική εποπτεία και εξυγίανση των τραπεζών στη ζώνη του ευρώ
- ✓ **Ένωση Κεφαλαιαγορών:** νέοι κανόνες για την ενίσχυση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και του διεθνούς ρόλου του ευρώ προωθώντας την κινητικότητα των κεφαλαίων και τον επιμερισμό των κινδύνων στον ιδιωτικό τομέα.
- ✓ **Η Ένωση Κεφαλαιαγορών θα ενισχύσει επίσης την πρόσβαση σε χρηματοδότηση αυξάνοντας τη χρηματοδότηση με βάση την αγορά, ιδίως για την καινοτομία και τις νεοφυείς επιχειρήσεις**

εγκρίθηκαν μετά την κρίση (2010-2014)
έγιναν/δρομολογήθηκαν κατά τη διάρκεια της θητείας της

Δημοσιονομική Ένωση:

- ✓ Χρηματοδοτική στήριξη στα κράτη μέλη που βρίσκονταν σε δυσχερή θέση: διάφορα ταμεία διάσωσης που οδηγούν στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας
- ✓ Νομοθετικό δίπτυχο/εξάπτυχο: ισχυρότερη δημοσιονομική εποπτεία και εστίαση στο χρέος
- ✓ **Ευρωπαϊκό Δημοσιονομικό Συμβούλιο:** ανεξάρτητες συμβουλές σχετικά με την εφαρμογή των δημοσιονομικών κανόνων της ΕΕ και τον δημοσιονομικό προσανατολισμό της ευρωζώνης
- ✓ **Απλούστευση των δημοσιονομικών κανόνων** μεγαλύτερη έμφαση στο όριο αναφοράς για τις δημόσιες δαπάνες
- ✓ **Ευελιξία στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης:** για τη στήριξη των επενδύσεων και των μεταρρυθμίσεων και για την καλύτερη αποτύπωση των οικονομικών κύκλων

Δημοκρατική λογοδοσία και ισχυρά θεσμικά όργανα:

- ✓ **Αυξημένη αποδοχή:** εντατικοποίηση του διαλόγου με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τα εθνικά κοινοβούλια, τις εθνικές κυβερνήσεις και τα ενδιαφερόμενα μέρη
- ✓ **Νέο ξεκίνημα για τον κοινωνικό διάλογο στην ΕΕ:** περισσότερες ευκαιρίες για τους κοινωνικούς εταίρους σε όλα τα επίπεδα, προκειμένου να συζητηθούν οι προτεραιότητες
- ✓ **Μεγαλύτερη έμφαση στον διεθνή ρόλο του ευρώ και πρόταση ενίσχυσης της εξωτερικής εκπροσώπησης της ζώνης του ευρώ**
- ✓ **Προτάσεις για ενσωμάτωση των διακυβερνητικών συμφωνιών στο δίκαιο της ΕΕ και για ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της λογοδοσίας μέσω ενός Ευρωπαϊού Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών**

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στη ζώνη του ευρώ. Από την έναρξη της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008 και την επακόλουθη κρίση δημόσιου χρέους στη ζώνη του ευρώ, τα μέτρα νομισματικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας έχουν συμβάλει σημαντικά στη βελτίωση των χρηματοοικονομικών συνθηκών για τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά, καθώς και στην αύξηση της οικονομικής ανάπτυξης και του πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ. Τα μέτρα αυτά, τα οποία ελήφθησαν για τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, περιλαμβάνουν πολύ χαμηλά –ακόμη και αρνητικά– επιτόκια, τα οποία προσφέρουν πράξεις αναχρηματοδότησης με μακρά προθεσμία εξόφλησης προς τις τράπεζες, την υπό όρους ασφάλιση ρευστότητας μέσω πιθανών οριστικών (outright) αγορών κρατικών ομολόγων και την αγορά και διακράτηση ομολόγων του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα. Τα επιτόκια δανεισμού για τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά της ζώνης του ευρώ παρέμειναν κοντά στα ιστορικά χαμηλά τους επίπεδα, ενώ η αύξηση των όγκων των τραπεζικών χορηγήσεων συνέχισε τη σταδιακή ανοδική της πορεία. Το γεγονός αυτό στήριξε την οικονομική επέκταση η οποία, από εύθραυστη και ανομοιόμορφη ανάκαμψη, μεταβάλλεται σε εν εξελίξει επέκταση, ενώ οι αποπληθωριστικοί κίνδυνοι έχουν εν πολλοίς εκλείψει. Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα μέτρα νομισματικής πολιτικής που λήφθηκαν από τα μέσα του 2014 και εκείνα που αποφασίστηκαν τον Ιούνιο του 2018, εκτιμάται ότι ο συνολικός αντίκτυπος στον πληθωρισμό και ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος στη ζώνη του ευρώ είναι, και στις δύο περιπτώσεις, περίπου 1,9 % σωρευτικά μεταξύ του 2016 και του 2020¹¹.

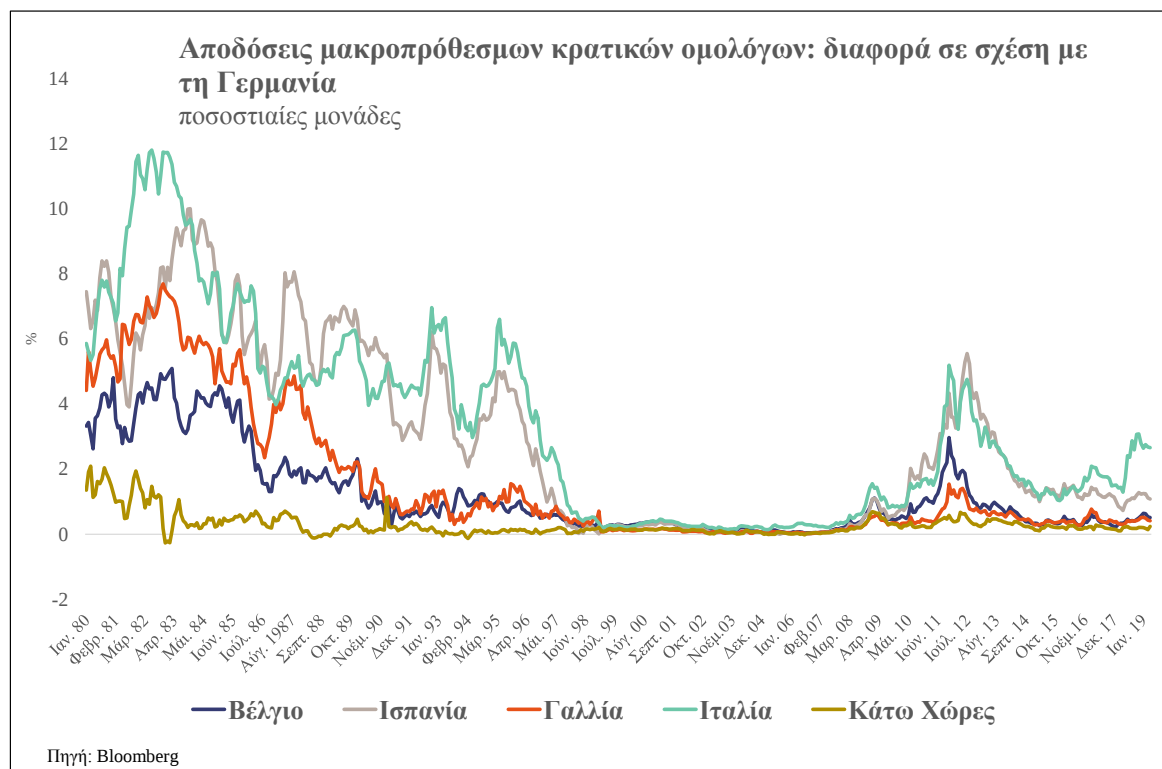
Συνολικά, η ΕΕ έχει λάβει αποφασιστικά μέτρα για να αντιμετωπίσει πολλά από τα κενά και τις ελλείψεις της αρχικής αρχιτεκτονικής της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 2, η εργαλειοθήκη έχει ενισχυθεί.

Παράλληλα, αποκαταστάθηκε η εμπιστοσύνη της αγοράς. Οι διαφορές επιτοκίων (spreads) των κρατικών ομολόγων αποτελούν ένδειξη των κινδύνων όπως τους αντιλαμβάνονται οι επενδυτές. Στο διάγραμμα 3 επισημαίνονται οι σημαντικές διαφορές στις αποδόσεις των κρατικών ομολόγων που επικρατούσαν πριν από την εισαγωγή του ευρώ, πώς οι διαφορές αυτές είχαν σχεδόν εξαλειφθεί μετά την εισαγωγή του ευρώ, η απότομη διεύρυνσή τους μετά την κρίση και η σταδιακή μείωσή τους από το 2012, με αξιοσημείωτες διαφορές μεταξύ των χωρών. Μολονότι η αξιολόγηση των συμμετεχόντων στην αγορά ενδέχεται να μην είναι πάντα απολύτως ορθολογική, η εξέλιξη των περιθωρίων των κρατικών ομολόγων παρέχει κάποια ένδειξη της αξιοπιστίας του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου και των τρεχουσών οικονομικών πολιτικών, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο¹².

¹¹ Οικονομικό Δελτίο Μαρτίου 2019 της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

¹² Οι πτυχές αυτές είχαν ήδη επισημανθεί στην «Έκθεση για την οικονομική και νομισματική ένωση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα» του 1989, η οποία εκπονήθηκε από την επιτροπή για τη μελέτη της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης υπό την προεδρία του κ. Jacques Delors. Βλ. για παράδειγμα: «Σε κάποιο βαθμό οι δυνάμεις της αγοράς μπορούν να ασκήσουν πειθαρχική επιρροή. [...] Ωστόσο, η πείρα δείχνει ότι οι αντιλήψεις της αγοράς δεν στέλνουν απαραίτητα ισχυρά και πειστικά μηνύματα [...]».

Διάγραμμα 3: Η εμπιστοσύνη σε χώρες της ζώνης του ευρώ αποκαταστάθηκε σε μεγάλο βαθμό

3. ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ

Τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν τα τελευταία χρόνια είναι αξιοσημείωτα, τόσο από θεσμική όσο και από οικονομική άποψη. Σήμερα, το σύνολο των κανόνων και των θεσμών που διέπουν την Οικονομική και Νομισματική Ένωση ελάχιστα θυμίζει τη δομή που είχαν πριν από είκοσι χρόνια. Επιπλέον, η οικονομική κατάσταση έχει βελτιωθεί σημαντικά και οι συνέπειες της χρηματοπιστωτικής κρίσης και της κρίσης δημόσιου χρέους έχουν υποχωρήσει σε μεγάλο βαθμό, παρόλο που, αφενός, χρειάστηκε υπερβολικά πολύς χρόνος για να θεραπευτούν οι κοινωνικές ουλές και, αφετέρου, η πρόοδος παραμένει άνιση ανά την Ευρώπη.

Παρά τα αναμφισβήτητα επιτεύγματα, θα πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες. Σημαντικά στοιχεία εξακολουθούν να απουσιάζουν από τη συνολική οικοδόμηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης, όπως ορίζεται στην έκθεση των πέντε Προέδρων του 2015, η οποία αποτελεί το σχέδιο που κατηύθυνε το έργο της Επιτροπής την τελευταία τετραετία.

Η σύνοδος κορυφής της ευρωζώνης του Δεκεμβρίου του 2018 ήταν η πιο πρόσφατη προσπάθεια να δοθεί νέα ώθηση στα μέτρα προς άμεση υλοποίηση. Από τον Ιανουάριο του 2019, οι συζητήσεις μεταξύ των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ σχετικά με την εφαρμογή των εν λόγω πολιτικών συμφωνιών διεξήχθησαν στην Ευρωομάδα και σε άλλα εν μέρει διακυβερνητικά φόρουμ, ιδίως όσον αφορά το δημοσιονομικό μέσο για τη

σύγκλιση και την ανταγωνιστικότητα¹³, τη μεταρρύθμιση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας και το μέλλον της Τραπεζικής Ένωσης. Η Επιτροπή διαδραμάτισε ενεργό ρόλο, ιδίως με την παροχή τεχνικής εμπειρογνομosύνης για να επιτευχθεί πρόοδος. Η προσπάθεια της Επιτροπής έχει επίσης ως στόχο να διασφαλίσει ότι οι πολιτικοί συμβιβασμοί που προετοιμάζονται συνάδουν με το νομικό πλαίσιο της ΕΕ και δεν προδικάζουν πιθανές μελλοντικές αλλαγές στο πλαίσιο αυτό, ιδίως όσον αφορά τη νομοθεσία για την προληπτική εποπτεία και για την εξυγίανση σε σχέση με τις τράπεζες, τη μελλοντική ενσωμάτωση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας στο δίκαιο της ΕΕ, και τους κανόνες που διέπουν τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, τη δημοσιονομική και μακροοικονομική εποπτεία και τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Δημοσιονομικό μέσο για τη σύγκλιση και την ανταγωνιστικότητα για τη ζώνη του ευρώ

Το δημοσιονομικό μέσο για τη σύγκλιση και την ανταγωνιστικότητα για τη ζώνη του ευρώ θα προωθεί τη συνοχή εντός της Ένωσης ενισχύοντας την ανθεκτικότητα της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Πρωταρχικός στόχος είναι η στήριξη των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ με σκοπό την ενίσχυση των εθνικών οικονομικών και κοινωνικών δομών που συμβάλλουν στην απορρόφηση των οικονομικών διαταραχών και την προσαρμογή σε αυτές. Θα λειτουργεί συμπληρωματικά προς τα υπάρχοντα κονδύλια της ΕΕ.

Ευθύς εξ αρχής και σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που έδωσαν οι ηγέτες, η πρόταση της Επιτροπής του Μαΐου 2018 για ένα πρόγραμμα στήριξης των μεταρρυθμίσεων αποτέλεσε τη βάση των συζητήσεων μεταξύ των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ¹⁴. Οι συζητήσεις υπήρξαν πολύ παραγωγικές και σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος· η επίτευξη συμφωνίας σχετικά με τα κύρια χαρακτηριστικά του μελλοντικού δημοσιονομικού μέσου για τη σύγκλιση και την ανταγωνιστικότητα είναι πλέον εφικτή.

Το δημοσιονομικό μέσο θα ευθυγραμμίζεται με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, τον καθιερωμένο κύκλο συντονισμού της οικονομικής πολιτικής της ΕΕ. Τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ θα υποβάλλουν, σε εθελοντική βάση, δεόντως τεκμηριωμένες προτάσεις για επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις, οι οποίες θα αξιολογούνται από την Επιτροπή βάσει διαφανών κριτηρίων. Η χρηματοδοτική στήριξη θα διατίθεται σε δόσεις, υπό τον όρο της επίτευξης των συμφωνηθέντων οροσήμων. Θα αποτελείται από άμεσες χρηματοδοτικές συνεισφορές και θα μπορούσε επίσης να χρησιμοποιηθεί από τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ στο πλαίσιο του προγράμματος InvestEU.

Τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ που συνέρχονται στο πλαίσιο του Συμβουλίου και της Ευρωομάδας/συνόδου κορυφής της ευρωζώνης θα παρέχουν στρατηγικές κατευθύνσεις και καθοδήγηση με βάση τη σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ. Προκειμένου να θεσπιστεί αυτό το πλαίσιο διακυβέρνησης, η Επιτροπή είναι έτοιμη να προτείνει νέο κανονισμό βάσει του άρθρου 136 της Συνθήκης, με πλήρη σεβασμό των προνομίων της ΕΕ και της Επιτροπής όσον αφορά την υλοποίηση του προϋπολογισμού και του προγράμματος.

¹³ Οι συζητήσεις σχετικά με το δημοσιονομικό μέσο για τη σύγκλιση και την ανταγωνιστικότητα διεξήχθησαν σε διευρυμένη σύνθεση της ομάδας εργασίας της Ευρωομάδας, δηλαδή της ΕΕ των 27.

¹⁴ COM(2018) 391. Πρόταση κανονισμού σχετικά με τη θέσπιση του Προγράμματος Στήριξης Μεταρρυθμίσεων.

Το νέο δημοσιονομικό μέσο προγραμματίζεται να ενταχθεί στον προϋπολογισμό της ΕΕ και το μέγεθός του θα καθοριστεί στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2021-2027 λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις για τα κράτη μέλη που δεν ανήκουν στη ζώνη του ευρώ. Οι συνεισφορές από τον προϋπολογισμό της ΕΕ θα μπορούσαν να συμπληρωθούν με πρόσθετη χρηματοδότηση μέσω εξωτερικών εσόδων για ειδικό προορισμό βάσει διακυβερνητικής συμφωνίας.

Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας

Η δημιουργία του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας κατά τη διάρκεια της κρίσης αποτέλεσε σημαντικό ορόσημο στην πορεία προς μια πιο σταθερή Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Εν ευθέτω χρόνω θα πρέπει να ενσωματωθεί στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ, όπως πρότεινε η Επιτροπή τον Δεκέμβριο του 2017¹⁵. Η συνεχιζόμενη αναθεώρηση της Συνθήκης για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας, ως ενδιάμεση λύση, αποσκοπεί στην περαιτέρω ενίσχυση της ικανότητας πρόληψης και επίλυσης κρίσεων στη ζώνη του ευρώ. Τα καθήκοντά του δεν θα πρέπει να επικαλύπτονται με τα καθήκοντα των θεσμικών οργάνων της ΕΕ ούτε να αυξάνουν την πολυπλοκότητα του πλαισίου οικονομικής εποπτείας. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή και ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας συμφώνησαν το 2018 επί κοινής αντίληψης σχετικά με τη μελλοντική συνεργασία για να αποσαφηνιστούν οι αντίστοιχοι ρόλοι τους¹⁶.

Στην προγραμματισμένη μεταρρύθμιση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας περιλαμβάνεται η αναθεώρηση των προληπτικών χρηματοδοτικών μέσων που προορίζονται για τη στήριξη χωρών με στέρεα οικονομικά βασικά μεγέθη οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεαστούν από σοβαρούς κλυδωνισμούς ανεξάρτητους από τον έλεγχό τους. Έχει ζωτική σημασία να αποσαφηνιστούν οι όροι πρόσβασης στα μέσα αυτά, καθώς έτσι εξασφαλίζεται διαφάνεια και διαμορφώνονται οι προσδοκίες. Ταυτόχρονα, οι όροι επιλεξιμότητας δεν θα πρέπει να υπονομεύουν τον σκοπό των προληπτικών μέσων, θα πρέπει να είναι συνεπείς με τους όρους που απαιτούνται βάσει του πλαισίου εποπτείας της ΕΕ και να σχεδιάζονται κατά τρόπο ώστε να γίνονται σεβαστές οι αρμοδιότητες των θεσμικών οργάνων της ΕΕ.

Συμφωνήθηκε ότι ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας θα παρέχει κοινό μηχανισμό ασφαλείας για το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης με τη μορφή πιστωτικού ορίου. Οι ηγέτες συμφώνησαν την εισαγωγή του μηχανισμού ασφαλείας από το 2020 και το αργότερο έως το 2023. Ως ύστατη λύση, ο κοινός μηχανισμός ασφαλείας θα υποστηρίξει την αποτελεσματική και αξιόπιστη διαχείριση των τραπεζικών κρίσεων στο πλαίσιο του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης και θα αποπληρώνεται από συνεισφορές από τον ευρωπαϊκό τραπεζικό τομέα. Για να εξασφαλιστεί ένα αξιόπιστο πλαίσιο εξυγίανσης των τραπεζών, η συμφωνία για τον κοινό μηχανισμό ασφαλείας πρέπει να διασφαλίζει την ταχεία διάθεση των πόρων. Από την άποψη αυτή, ουσιώδη σημασία έχουν οι σύντομες προθεσμίες για τη λήψη αποφάσεων (12/24 ώρες) σε συνδυασμό με την ψηφοφορία με διαδικασία επείγοντος. Επιπλέον, είναι σημαντικό οι αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας να προσδιορίζονται σαφώς και να μην επικαλύπτονται ούτε να δημιουργούν τριβές με τα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ που έχουν επιφορτιστεί με την εποπτεία των τραπεζών ή τη διαχείριση τραπεζικών κρίσεων. Το σημαντικότερο είναι ότι η μεταρρύθμιση της Συνθήκης για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας δεν πρέπει να δημιουργεί εμπόδια σε μελλοντικές

¹⁵ COM(2017) 827. Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου.

¹⁶ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-financial-assistance/loan-programmes/european-stability-mechanism-esm_en.

τροποποιήσεις της νομοθεσίας της ΕΕ, τα οποία θα δημιουργούσαν θεμελιώδη προβλήματα που θα επηρέαζαν την αυτονομία της έννομης τάξης της ΕΕ. Η τραπεζική νομοθεσία της ΕΕ πρέπει να παραμείνει ανοικτή σε περαιτέρω εξελίξεις σύμφωνα με την κοινοτική μέθοδο προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς και να ολοκληρώσει την Τραπεζική Ένωση.

Τραπεζική Ένωση

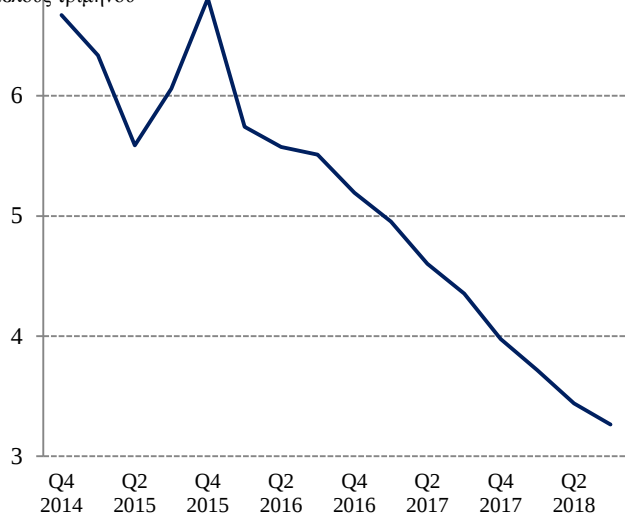
Σήμερα ο τραπεζικός τομέας της ΕΕ βρίσκεται σε πολύ καλύτερη κατάσταση από ό,τι πριν από 10 χρόνια, και ο κίνδυνος έχει μειωθεί σε μεγάλο βαθμό. Συνολικά, οι τράπεζες είναι καλύτερα κεφαλαιοποιημένες και λιγότερο μοχλευμένες, συνεπώς είναι καλύτερα προετοιμασμένες για την αντιμετώπιση οικονομικών κραδασμών. Έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικά βήματα όσον αφορά τη μείωση του υφιστάμενου συνόλου των μη εξυπηρετούμενων δανείων, παράλληλα με αποφασιστικές δράσεις για την πρόληψη νέας συσσώρευσής τους στο μέλλον, και το επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων προσεγγίζει τα προ κρίσης επίπεδα. Παρότι σε ορισμένα κράτη μέλη το σύνολο των μη εξυπηρετούμενων δανείων παραμένει υψηλό, σημειώνεται σημαντική πρόοδος. Όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς πρέπει να υποστηρίξουν τις προσπάθειες αυτές¹⁷.

¹⁷ Η τέταρτη έκθεση προόδου σχετικά με τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, η οποία δημοσιεύεται μαζί με την παρούσα ανακοίνωση, τεκμηριώνει την πρόοδο όσον αφορά τη μείωση του κινδύνου.

Διάγραμμα 4: Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια έχουν μειωθεί κατά πολύ

Σύνολο των μη εξυπηρετούμενων ακαθάριστων δανείων και προκαταβολών στην ΕΕ,

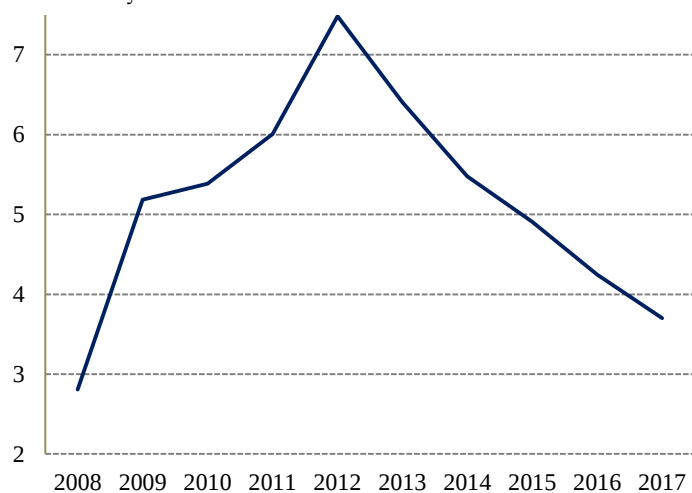
ως % του συνόλου των ακαθάριστων δανείων και προκαταβολών, τιμές τέλους τριμήνου

Πηγή: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Σύνολο των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην ΕΕ,

ως % του συνόλου των ακαθάριστων δανείων, τιμές τέλους του έτους

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα- Δείκτες παγκόσμιας ανάπτυξης

Η νομοθεσία που συμφωνήθηκε πρόσφατα θα μειώσει ακόμα περισσότερο τον κίνδυνο και θα ενισχύσει περαιτέρω την ανθεκτικότητα του ευρωπαϊκού τραπεζικού τομέα. Ειδικότερα, ο κανονισμός για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια¹⁸, που εκδόθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο τον Απρίλιο του 2019, θεσπίζει ελάχιστα επίπεδα κάλυψης ζημιών από δάνεια για νέα μη εξυπηρετούμενα δάνεια («νομοθετικά προβλεπόμενος προληπτικός μηχανισμός ασφαλείας») ώστε να περιοριστεί ο κίνδυνος ελλειπών

¹⁸ Κανονισμός (ΕΕ) 2019/630 για την ελάχιστη κάλυψη ζημιών για τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα.

προβλέψεων των μελλοντικών μη εξυπηρετούμενων δανείων. Με τη δέσμη μέτρων για τον τραπεζικό τομέα που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο τον Μάιο του 2019 θεσπίζεται ένα πιο ισχυρό πλαίσιο για τη ρύθμιση και την εποπτεία των τραπεζών. Οι τράπεζες σημειώνουν επίσης πρόοδο όσον αφορά τη δημιουργία αποθεμάτων ασφαλείας για την απορρόφηση ζημιών σε περίπτωση κρίσης (ελάχιστη απαίτηση επιλέξιμων υποχρεώσεων — MREL). Η οδηγία για την κατάταξη των μη εξασφαλισμένων χρεωστικών μέσων στην πτωχευτική ιεραρχία¹⁹ βοηθάει τις τράπεζες να αναπτύξουν επαρκή ικανότητα απορρόφησης ζημιών και συμβάλλει στη διασφάλιση της συνέχισης των κρίσιμων λειτουργιών τους χωρίς δημόσια κονδύλια. Τα εν λόγω μέτρα σηματοδοτούν τα κύρια ορόσημα στο θεματολόγιο μείωσης των κινδύνων μετά την κρίση και εφαρμόζουν διεθνή πρότυπα.

Τον Δεκέμβριο του 2018, οι ηγέτες ζήτησαν να σημειωθεί πρόοδος στο έργο της Τραπεζικής Ένωσης, και ειδικότερα να καθοριστεί ένας χάρτης πορείας για την έναρξη πολιτικών διαπραγματεύσεων σχετικά με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλισης των Καταθέσεων, του τρίτου πυλώνα της Τραπεζικής Ένωσης, ο οποίος εξακολουθεί να μην έχει δημιουργηθεί. Δυστυχώς, το αδιέξοδο που επικρατούσε τα τελευταία χρόνια εξακολουθεί να υφίσταται και δεν έχει σημειωθεί απτή πρόοδος. Παρά τη μεγάλη μείωση των κινδύνων που σημειώθηκε στον χρηματοπιστωτικό τομέα της ΕΕ, ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη εξακολουθούν επί του παρόντος να αντιτάσσονται σθεναρά στη συγκέντρωση των πόρων και στην κοινή ανάληψη των κινδύνων.

Επιπλέον, η Τραπεζική Ένωση δεν θα ολοκληρωθεί έως ότου τεθεί σε εφαρμογή ένα εύρωστο σύστημα για την αντιμετώπιση των προβληματικών τραπεζών· αυτό απαιτεί έναν αποτελεσματικό μηχανισμό για την παροχή στις υπό εξυγίανση τράπεζες επαρκών ρευστών στοιχείων ενεργητικού ώστε να αντέχουν σε βραχυπρόθεσμες εκροές καταθέσεων οι οποίες είναι αναπόφευκτες σε περίπτωση εξυγίανσης. Με βάση τα διδάγματα που αντλήθηκαν από τις πρόσφατες υποθέσεις εξυγίανσης, κάθε αποτελεσματική λύση για την παροχή ρευστότητας κατά την εξυγίανση πρέπει να υπερβαίνει την περιορισμένη βελτίωση των υφιστάμενων πρακτικών.

Ενόψει της συνόδου κορυφής της ευρωζώνης της 21ης Ιουνίου 2019, η Επιτροπή καλεί τους ηγέτες της ΕΕ:

- **Να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με τα κύρια χαρακτηριστικά του δημοσιονομικού μέσου για τη σύγκλιση και την ανταγωνιστικότητα ώστε να υποστηριχθεί η ταχεία έγκρισή του από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Να συμφωνήσουν ως προς το μέγεθος του εν λόγω μέσου στο πλαίσιο του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου.**
- **Να οριστικοποιήσουν τις αλλαγές στη Συνθήκη για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας με σκοπό την ταχεία επικύρωσή της από τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ, συμπεριλαμβανομένων ενός λειτουργικού και αποτελεσματικού κοινού μηχανισμού ασφαλείας, της παροχής ρευστότητας κατά την εξυγίανση και ενεργών και αποτελεσματικών προληπτικών μέσων. Να διατηρήσουν έναν σαφή διαχωρισμό αρμοδιοτήτων μεταξύ των παραγόντων και τη δυνατότητα προσαρμογής του ενιαίου εγχειριδίου κανόνων της ΕΕ για τις τράπεζες σύμφωνα με την κοινοτική**

¹⁹ Οδηγία (ΕΕ) 2017/2399 για την κατάταξη των μη εξασφαλισμένων χρεωστικών μέσων στην πτωχευτική ιεραρχία.

μέθοδο. Να ενσωματώσουν στην πορεία τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας στο δίκαιο της ΕΕ.

- **Να καταβάλουν νέες προσπάθειες για την ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης, με πολιτικές διαπραγματεύσεις για το ευρωπαϊκό σύστημα ασφάλισης των καταθέσεων.**
- **Να επιταχύνουν την πρόοδο προς την Ένωση Κεφαλαιαγορών και να εντείνουν τις εργασίες ενίσχυσης του διεθνούς ρόλου του ευρώ.**

4. ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ

Στο μέλλον, η Επιτροπή θα συνεχίσει να συνεργάζεται με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τα κράτη μέλη, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και άλλους φορείς με στόχο την εμβάθυνση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Εκτός από τα πρώτα παραδοτέα που θα πρέπει να υλοποιηθούν κατά το τρέχον έτος, η ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης απαιτεί μακρόπνοο όραμα. Έως το 2025, θα πρέπει να έχει σημειωθεί πρόοδος στην ενίσχυση του πλαισίου οικονομικής εποπτείας και διακυβέρνησης της ΕΕ που θα χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη δημοκρατική λογοδοσία, στη δημιουργία μιας λειτουργίας δημοσιονομικής σταθεροποίησης και στην ολοκλήρωση της υλοποίησης της Τραπεζικής Ένωσης και της Ένωσης Κεφαλαιαγορών. Η πρόοδος αυτή θα πρέπει επίσης να αξιοποιηθεί για την περαιτέρω ενίσχυση του διεθνούς ρόλου του ευρώ.

Οικονομική εποπτεία

Τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά την επιστροφή των κρατών μελών και της συνολικής οικονομίας της ζώνης του ευρώ προς υγιείς και βιώσιμες πορείες ανάπτυξης. Ειδικότερα, το δημοσιονομικό έλλειμμα και το χρέος της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της έχουν μειωθεί σημαντικά, και περισσότερο από ό, τι σε άλλες προηγμένες οικονομίες. Ταυτόχρονα, οι δημοσιονομικές θέσεις είναι σήμερα άνισες: τα επίπεδα του δημόσιου χρέους μειώνονται με ταχείς ρυθμούς σε ορισμένα κράτη μέλη, ενώ σε άλλα παραμένουν υψηλά.

Η Επιτροπή θα προβεί σε απολογισμό της εφαρμογής του πλαισίου οικονομικής και δημοσιονομικής εποπτείας με την επανεξέταση των νομοθεσιών για το δίπτυχο και το εξάπτυχο, η οποία αναμένεται να προετοιμάσει το έδαφος για την απλούστευση των δημοσιονομικών κανόνων της ΕΕ. Η επανεξέταση θα μπορούσε επίσης να αποτελέσει τη βάση για περαιτέρω βελτιώσεις στη διαφάνεια και στην αποτελεσματικότητα του πλαισίου συντονισμού των πολιτικών και για την ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης του πλαισίου εποπτείας.

Ενίσχυση των θεσμών

Οι νέοι κανόνες θα πρέπει να συνοδεύονται από εξορθολογισμό των αρμοδιοτήτων εντός της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει ήδη διαδραματίσει πιο ενεργό ρόλο τα τελευταία χρόνια, ωστόσο η θέση του θα πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω. Για να αυξηθεί η διαφάνεια και η δημοκρατική λογοδοσία, τον Δεκέμβριο του 2017²⁰ η Επιτροπή πρότεινε τον διορισμό του ίδιου προσώπου για τις θέσεις του Αντιπροέδρου της Επιτροπής που είναι αρμόδιος για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση και του Προέδρου της Ευρωομάδας. Αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε μεγάλη

²⁰ COM(2017) 823. Ανακοίνωση της Επιτροπής — Ένας Ευρωπαίος Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών.

βελτίωση της λογοδοσίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, χωρίς τη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από τα κράτη μέλη. Το εν λόγω πρόσωπο, εκπρόσωπος τόσο των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ όσο και της Επιτροπής, θα εκπροσωπεί επίσης τη ζώνη του ευρώ στο εξωτερικό, ένα κρίσιμο σημείο για τη θέση του ευρώ στην παγκόσμια σκηνή.

Σε απώτατο στάδιο, ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας θα πρέπει να ενσωματωθεί στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ. Αυτό θα προσφέρει θεσμική σαφήνεια, καθώς θα αναγνωριστεί η σημασία του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Η ενσωμάτωση αυτή θα οδηγήσει επίσης στην ενίσχυση της πολιτικής και νομικής λογοδοσίας του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας για την εκτέλεση των σημαντικών καθηκόντων του στη διαχείριση κρίσεων στη ζώνη του ευρώ. Η ενίσχυση της πολιτικής λογοδοσίας έναντι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καθώς και έναντι των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ, είναι απαραίτητη για να εξασφαλιστεί ότι λαμβάνεται επαρκώς υπόψη το κοινό συμφέρον της ζώνης του ευρώ και για να επιτευχθεί η μακροπρόθεσμη αποδοχή από τους πολίτες. Επιπλέον, το Δικαστήριο υπογράμμισε την ευθύνη που έχει η Επιτροπή ως θεματοφύλακας των Συνθηκών να παρακολουθεί την εφαρμογή του πλαισίου του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας στην πράξη και να παρέχει βοήθεια προκειμένου να διασφαλίζονται τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών στο πλαίσιο αυτό²¹.

Επιπλέον, θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένα δημόσιο ταμείο της ζώνης του ευρώ για να έχει πρόσβαση στις χρηματοπιστωτικές αγορές για λογαριασμό των μελών του, προκειμένου να χρηματοδοτεί μέρος των τακτικών τους αναγκών αναχρηματοδότησης. Στο δημόσιο ταμείο της ζώνης του ευρώ θα μπορούσαν να συνενωθούν υφιστάμενες αρμοδιότητες και υπηρεσίες που σήμερα είναι διάσπαρτες σε διάφορα θεσμικά όργανα και οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας, μετά την ενσωμάτωσή του στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ.

Δημοσιονομική σταθεροποίηση

Ένα σημαντικό δίδαγμα από τη χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση ήταν ότι το ισχύον πλαίσιο δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τους πολύ ισχυρούς κραδασμούς σε επίπεδο χώρας ή ολόκληρης της ζώνης του ευρώ. Μια κοινή λειτουργία σταθεροποίησης θα αποτελούσε σημαντικό συμπλήρωμα των εθνικών προϋπολογισμών. Το 2018, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση για μια Ευρωπαϊκή Λειτουργία Σταθεροποίησης των Επενδύσεων²² με στόχο τη χορήγηση έως και 30 δισ. ευρώ σε δάνεια αντιστήριξης για τη σταθεροποίηση των επιπέδων των δημόσιων επενδύσεων σε περίπτωση σοβαρών οικονομικών κραδασμών. Η εν λόγω πρόταση παραμένει επίκαιρη και θα πρέπει να θεωρείται συμπλήρωμα του δημοσιονομικού μέσου για τη σύγκλιση και την ανταγωνιστικότητα για τη ζώνη του ευρώ. Σκοπός της τελευταίας είναι να ενισχύσει το αναπτυξιακό δυναμικό και την οικονομική ανθεκτικότητα των κρατών μελών, με την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων και σχετικών επενδυτικών σχεδίων, ενώ η κοινή λειτουργία σταθεροποίησης στοχεύει στον μετριασμό των επιπτώσεων από μείζονες κραδασμούς, σε περίπτωση που αυτοί εκδηλωθούν. Θα

²¹ Απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Σεπτεμβρίου 2016, Ledra advertising κ.ά. κατά Επιτροπής, συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-8/15 P έως C-10/15 P, ECLI:EU:C:2016:701, σκέψεις 55-59 και 67.

²² COM(2018) 387. Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Λειτουργίας Σταθεροποίησης Επενδύσεων

μπορούσε επίσης να εξεταστεί το ενδεχόμενο θέσπισης κοινού καθεστώτος αντασφάλισης έναντι της ανεργίας²³.

Τραπεζική Ένωση

Το ταξίδι προς την ολοκληρωμένη Τραπεζική Ένωση απαιτεί περαιτέρω προσπάθεια για να εφαρμοστούν τα στοιχεία που απουσιάζουν και τα οποία είναι αναγκαία για μια ευημερούσα Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Η Τραπεζική Ένωση ήταν εξ αρχής σχεδιασμένη να στηρίζεται σε τρεις πυλώνες — ενιαία εποπτεία, ενιαία εξυγίανση και ενιαίο σύστημα ασφάλισης των καταθέσεων. Τόσο ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός όσο και ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης έχουν τεθεί ήδη σε λειτουργία. Έχει έρθει η ώρα να σημειωθεί χειροπιαστή πρόοδος στον τρίτο πυλώνα: έναν κοινό μηχανισμό προστασίας των καταθετών. Η εγγύηση των καταθέσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα εξασφάλιζε την ισότιμη προστασία όλων των καταθέσεων εντός της Τραπεζικής Ένωσης και, ως εκ τούτου, θα ενίσχυε την εμπιστοσύνη των καταθετών και θα μετρίαζε τον κίνδυνο μαζικής απόσυρσης καταθέσεων. Μολονότι έχει επιτευχθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά την εναρμόνιση του ενιαίου εγχειριδίου κανόνων, θα πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για την άρση των περιττών εμποδίων στη διασυννοριακή ενοποίηση του τραπεζικού συστήματος. Η Τραπεζική Ένωση στην μετά τη μεταβατική περίοδο λειτουργία της αναμένεται ότι θα παρέχει τα ρυθμιστικά πλαίσια και τον θεσμικό σχεδιασμό που είναι απαραίτητος για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της ανταγωνιστικότητας του τραπεζικού τομέα της ΕΕ.

Οι διαφοροποιημένοι ισολογισμοί των τραπεζών θα πρέπει να αποτελέσουν τη βάση για την αποτελεσματικότερη κοινή ανάληψη των κινδύνων από τον ιδιωτικό τομέα και για τη χαλάρωση της ανατροφοδοτικής αλληλεπίδρασης μεταξύ των τραπεζών και των εθνικών κρατών τους. Προς τούτο, τον Μάιο του 2018 η Επιτροπή πρότεινε ένα ευνοϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο για τους εξασφαλισμένους με κρατικά ομόλογα τίτλους²⁴. Η αναθεώρηση της ρυθμιστικής μεταχείρισης των ανοιγμάτων σε κρατικά ομόλογα θα μπορούσε να αποτελέσει έναν ακόμη τρόπο παροχής κινήτρων στις τράπεζες ώστε να διαφοροποιήσουν τις συμμετοχές τους σε άλλες τοποθετήσεις πέραν των κρατικών ομολόγων. Ο προσεκτικός σχεδιασμός και η ύπαρξη μεγάλης μεταβατικής περιόδου εφαρμογής κρίνονται αναγκαίοι για να διασφαλιστεί η ομαλή μετάβαση στο νέο καθεστώς.

Ένα κατάλληλο κοινό ασφαλές περιουσιακό στοιχείο θα ενίσχυε τη ζώνη του ευρώ και την αποτελεσματικότητα της Οικονομικής, Νομισματικής και Χρηματοοικονομικής Ένωσης μέσω διαφόρων διαύλων, μεταξύ άλλων με τον μετριασμό του θανάσιμου εναγκαλισμού κρατών-τραπεζών. Θα μπορούσε να δώσει ώθηση στην ανάπτυξη και στην ενοποίηση των κεφαλαιαγορών, παρέχοντας ένα ενιαίο σημείο αναφοράς για την αξιολόγηση άλλων περιουσιακών στοιχείων και θα διευκόλυνε την άσκηση της νομισματικής πολιτικής. Ένα κοινό ασφαλές περιουσιακό στοιχείο έχει επίσης τη δυνατότητα να μειώσει το περιθώριο αποσταθεροποίησης των ροών κεφαλαίων εντός της ζώνης του ευρώ σε περιόδους αυξημένης απροθυμίας ανάληψης κινδύνων, δηλαδή τη λεγόμενη στροφή προς ασφαλέστερες τοποθετήσεις που πλήττει τις επενδύσεις, και να στηρίξει τον ισχυρότερο διεθνή ρόλο του ευρώ.

Η αλλαγή της ρυθμιστικής μεταχείρισης των ανοιγμάτων των τραπεζών σε κρατικά ομόλογα και η καθιέρωση ενός κοινού ασφαλούς περιουσιακού στοιχείου είναι δύο μέτρα

²³ Συμβολή της Επιτροπής στην άτυπη σύνοδο των ηγετών της ΕΕ των 27 στο Σιμπίου της Ρουμανίας στις 9 Μαΐου 2019.

²⁴ COM(2018) 339. Πρόταση κανονισμού σχετικά με τίτλους εξασφαλισμένους με κρατικά ομόλογα

που εγείρουν μια σειρά οικονομικών, νομικών, πολιτικών και θεσμικών ζητημάτων που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν παράλληλα, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη.

Ένωση Κεφαλαιαγορών

Μαζί με την Τραπεζική Ένωση, η Ένωση Κεφαλαιαγορών στηρίζει την εύρυθμη λειτουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και τον ισχυρό ρόλο του ευρώ. Διασφαλίζει μεγαλύτερη χρηματοδότηση και διαφοροποίηση των στοιχείων ενεργητικού τόσο για τις εταιρείες όσο και για τους επενδυτές. Η Ένωση Κεφαλαιαγορών στηρίζει τις επενδύσεις, την οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, ιδίως όταν οι παραδοσιακοί δίαυλοι δανεισμού μέσω τραπεζών δέχονται έντονες πιέσεις. Η Ένωση Κεφαλαιαγορών προάγει επίσης τη σύγκλιση, καθώς αποσκοπεί στην άρση των περιττών κανονιστικών και μη κανονιστικών φραγμών στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων εντός της ενιαίας αγοράς.

Η Ένωση Κεφαλαιαγορών έτυχε μεγάλης υποστήριξης από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα κράτη μέλη, καθώς τα οφέλη της ευρύτερης διαφοροποίησης και της καλύτερης ενοποίησης των αγορών για την οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας αναγνωρίζονται ευρέως. Ως εκ τούτου, έχουν εγκριθεί 11 από τις 13 προτάσεις που υπέβαλε η Επιτροπή στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης της και της ενδιάμεσης επανεξέτασής²⁵. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, το σχέδιο έχει συναντήσει τη σφοδρή αντίσταση των κρατών μελών σε πολιτικά ευαίσθητα θέματα, όπως η αποτελεσματικότερη εποπτεία της ΕΕ και η αντιμετώπιση των υπερβολικών εθνικών κανόνων όσον αφορά τη διασυννοριακή παροχή υπηρεσιών. Μολονότι η Ένωση Κεφαλαιαγορών εξακολούθησε να απολαμβάνει ευρεία υποστήριξη στο ανώτατο πολιτικό επίπεδο, ορισμένες φορές απουσίαζε η απτή στήριξη σε συγκεκριμένους νομοθετικούς φακέλους.

Η ολοκλήρωση της Ένωσης Κεφαλαιαγορών είναι απαραίτητη για να διασφαλιστεί ότι οι ευρωπαϊκές κεφαλαιαγορές μπορούν να ανταποκριθούν στις μεγάλες εσωτερικές και εξωτερικές προκλήσεις για τη σταθερότητα της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, καθώς και για να αντιμετωπιστούν νέες προκλήσεις που ανακύπτουν από την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ. Η συμφωνηθείσα νομοθεσία πρέπει τώρα να εφαρμοστεί στην ολότητά της. Εκτός από τα πρόσφατα επιτεύγματα, για να διασφαλιστεί η καλύτερη ενοποίηση των κεφαλαιαγορών στην Ευρώπη, πρέπει να αντιμετωπιστούν οι φραγμοί που απομένουν, όπως τα αποκλίνοντα καθεστώτα αφερεγγυότητας και η αναποτελεσματική διασυννοριακή φορολόγηση. Απαιτείται επίσης αποφασιστική δράση σε επίπεδο κρατών μελών και εκ μέρους των ίδιων των συμμετεχόντων στην αγορά. Επιπλέον, η διακυβέρνηση, τα εργαλεία και οι εντολές των Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών θα πρέπει να συνεχίσουν να αναθεωρούνται, καθώς η Ένωση Κεφαλαιαγορών σημειώνει πρόοδο, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι αρχές είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τους πιθανούς κινδύνους που απορρέουν από την ανάπτυξη και την ενοποίηση των κεφαλαιαγορών.

Αυτό πρέπει να συμπληρωθεί με μεγαλύτερη σύγκλιση των εποπτικών πρακτικών, ιδίως για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, η οποία αποτελεί διαρκή απειλή για τη φήμη και τη σταθερότητα των κεφαλαιαγορών και του τραπεζικού τομέα της Ευρώπης. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο συμφώνησαν πρόσφατα επί δέσμης μέτρων²⁶ για την ενίσχυση, μεταξύ άλλων, του ρόλου

²⁵ COM(2019) 136. Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Ένωση κεφαλαιαγορών: πρόοδος που σημειώθηκε όσον αφορά την οικοδόμηση της ενιαίας αγοράς κεφαλαίων για μια εύρωστη Οικονομική και Νομισματική Ένωση.»

²⁶ COM(2017) 536. Πρόταση της Επιτροπής για τη μεταρρύθμιση των Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών.

της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών με σκοπό την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Ενώ η μεταρρύθμιση, σε συνδυασμό με την επικείμενη εφαρμογή της πέμπτης οδηγίας για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες²⁷, θα προωθήσει περαιτέρω την ακεραιότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος της Ένωσης, ενδέχεται να μην επαρκεί για την αντιμετώπιση του προβλήματος σε πλήρη κλίμακα. Με βάση τη συνεχιζόμενη ανάλυση των πρόσφατων σκανδάλων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στον τραπεζικό τομέα που διεξάγει η Επιτροπή, θα πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον ένας πιο ενοποιημένος φορέας θα αντιμετώπιζε αποτελεσματικότερα τις διασυνοριακές πτυχές της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Διεθνής ρόλος του ευρώ

Μετά τη δημοσίευση, τον Δεκέμβριο του 2018, ανακοίνωσης σχετικά με τον διεθνή ρόλο του ευρώ²⁸, η σύνοδος κορυφής της ευρωζώνης του Δεκεμβρίου του 2018 ενθάρρυνε την Επιτροπή να συνεχίσει να εργάζεται για την ανάπτυξη της διεθνούς χρήσης του ευρώ. Το ευρώ έχει ηλικία είκοσι ετών και είναι το δεύτερο νόμισμα παγκοσμίως. Παρέμεινε ισχυρό ακόμη και στις χειρότερες στιγμές της χρηματοπιστωτικής κρίσης και της κρίσης δημόσιου χρέους. Ταυτόχρονα, η παγκόσμια τάξη έχει καταστεί πιο πολυπολική, καθώς νέες οικονομικές δυνάμεις, θεσμοί και τεχνολογίες εμφανίζονται και οι υφιστάμενες δυνάμεις αναδιατάσσονται. Αυτό απαιτεί την ενίσχυση της οικονομικής και νομισματικής κυριαρχίας της Ευρώπης.

Κατά τους τελευταίους μήνες, η Επιτροπή διεξήγαγε ενεργές διαβουλεύσεις με συμμετέχοντες στην αγορά, δημόσιους και ιδιωτικούς²⁹. Υπάρχει ευρεία υποστήριξη για τη μείωση της εξάρτησης από ένα και μοναδικό κυρίαρχο παγκόσμιο νόμισμα. Επιπλέον, το ευρώ ξεχωρίζει ως ο μόνος ισχυρός υποψήφιος που διαθέτει όλα τα απαραίτητα χαρακτηριστικά ενός παγκόσμιου νομίσματος και το οποίο χρησιμοποιείται ήδη σήμερα από τους συμμετέχοντες στην αγορά ως εναλλακτική λύση έναντι του δολαρίου ΗΠΑ. Τέλος, αναγνωρίζεται ότι η ΕΕ, μέσω του ευρώ, μπορεί να ενισχύσει την οικονομική της κυριαρχία και να διαδραματίσει σημαντικότερο παγκόσμιο ρόλο προς όφελος των επιχειρήσεων και των καταναλωτών της ΕΕ και να συμβάλει στη διεθνή χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Εν προκειμένω, η ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης και της Ένωσης Κεφαλαιαγορών είναι ουσιώδους σημασίας για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της σταθερότητας του ευρώ, την προώθηση αγορών μετοχών και χρεωστικών τίτλων που χαρακτηρίζονται από βάθος και ρευστότητα και την προαγωγή της περαιτέρω ολοκλήρωσης των χρηματοπιστωτικών αγορών. Η Επιτροπή, μαζί με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, θα συνεχίσει να συνεργάζεται με τα κράτη μέλη, τους συμμετέχοντες στην αγορά και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς σχετικά με δράσεις για την ενίσχυση του ρόλου του ευρώ, και καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποστηρίξουν τις προσπάθειες αυτές. Στο μέλλον, προτείνεται να πραγματοποιείται τακτικά απολογισμός της προόδου σε πολιτικό επίπεδο.

²⁷ Οδηγία (ΕΕ) 2018/843 σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

²⁸ COM(2018) 796. Ανακοίνωση της Επιτροπής — Η πορεία προς την ενίσχυση του διεθνούς ρόλου του ευρώ.

²⁹ SWD(2019) 600. Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής — «Ενίσχυση του διεθνούς ρόλου του ευρώ. Αποτελέσματα των διαβουλεύσεων».

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με την παρούσα ανακοίνωση, η Επιτροπή καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και όλα τα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη να εμμείνουν σταθερά στην πορεία προς την ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Ενόψει της συνόδου κορυφής της ευρωζώνης της 21ης Ιουνίου 2019, η Επιτροπή καλεί τους ηγέτες της ΕΕ:

- **Να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με τα κύρια χαρακτηριστικά του δημοσιονομικού μέσου για τη σύγκλιση και την ανταγωνιστικότητα ώστε να υποστηριχθεί η ταχεία έγκρισή του από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Να συμφωνήσουν ως προς το μέγεθος του εν λόγω μέσου στο πλαίσιο του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου.**
- **Να οριστικοποιήσουν τις αλλαγές στη Συνθήκη για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας με σκοπό την ταχεία επικύρωσή της από τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ, συμπεριλαμβανομένων ενός λειτουργικού και αποτελεσματικού κοινού μηχανισμού ασφαλείας, της παροχής ρευστότητας κατά την εξυγίανση και ενεργών και αποτελεσματικών προληπτικών μέσων. Να διατηρήσουν έναν σαφή διαχωρισμό αρμοδιοτήτων μεταξύ των παραγόντων και τη δυνατότητα προσαρμογής του ενιαίου εγχειριδίου κανόνων της ΕΕ για τις τράπεζες σύμφωνα με την κοινοτική μέθοδο. Να ενσωματώσουν στην πορεία τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας στο δίκαιο της ΕΕ.**
- **Να καταβάλουν νέες προσπάθειες για την ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης, με πολιτικές διαπραγματεύσεις για το ευρωπαϊκό σύστημα ασφάλισης των καταθέσεων.**
- **Να επιταχύνουν την πρόοδο προς την Ένωση Κεφαλαιαγορών και να εντείνουν τις εργασίες ενίσχυσης του διεθνούς ρόλου του ευρώ.**

Για να προωθηθεί η εμβάθυνση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και η ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης και της Ένωσης Κεφαλαιαγορών έως το 2025 το αργότερο, απαιτούνται αποφασιστικές συλλογικές προσπάθειες.